Trafikutskottets betänkande 1986/87:8

om dimensioneringen av SMHI:s nät av vattenföringsstationer m.m. (riksdagens revisorers förslag 1986/87:6)

TU
1986/87:8

Förslaget

I förslag 1986/87:6 har riksdagens revisorer hemställt att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna anfört om

a) definition av Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts (SMHI:s) myndighetsuppgift i fråga om hydrologisk information,

b) samordnad budgetbehandling i vad avser anslag till denna myndighetsuppgift,

c) investeringsmedel m.m. för byggande av nya vattenföringsstationer.

Motionen

1986/87:T109 av Lars De Geer (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en eventuell utbyggnad av SMHI:s resurser bör påbörjas med prioritet i Gävleborgs och Kopparbergs län och där inriktas mot förbättrade förvarningsmöjligheter mot översvämningskatastrofer.

Sammanfattning av revisorernas förslag

Revisorerna erinrar inledningsvis om att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) enligt sin instruktion har att inhämta tillförlitlig kännedom om Sveriges hydrologi med hänsyn till andra myndigheters, näringslivets och försvarets behov. Det åligger SMHI att anordna och övervaka hydrologiska observationer och mätningar samt att granska, bearbeta och bevara insamlat material.

Verksamheten utförs både som myndighetsuppgift med bidrag över statsbudgeten och på uppdrag mot avgift.

Enligt riksdagsbeslut våren 1981 (prop. 1980/81:149, TU 27, rskr. 334) skall SMHI som myndighetsuppgift inom hydrologin arbeta med översiktlig rikstäckande och regional vatteninformation, utredningar och undersökningar av riksintresse samt basinformation. Den senare skall i huvudsak utgöras av bearbetade data från de hydrologiska observationsnäten.

I vad gäller prissättningen i SMHI:s uppdragsverksamhet har riksdagen våren 1985 godkänt ändrade riktlinjer (prop. 1984/85:100 bil. 8, TU 17, rskr. 207). Dessa innebär att SMHI skall sträva efter att successivt uppnå full kostnadstäckning. Uppdragsverksamheten skall alltså inte som tidigare i

1 *Riksdagen 1986/87. 15 saml. Nr 8*

princip enbart bära särkostnaderna utan även sin andel av kostnaderna för observationsnät, datalagring, databearbetning m. m.

Revisorerna har granskat frågor kring dimensioneringen av SMHI:s nät av vattenföringsstationer, vilka ger underlag för mätdata om flödet av vatten i vattendragen. Sålunda har undersökts samhällets, främst andra myndigheters, behov av vattenföringsdata, SMHI:s uppgift att förse samhället med hydrologisk information och frågor om finansiering.

I sitt förslag till riksdagen konstaterar revisorerna att det finns ett samhälleligt krav på SMHI att i ökad utsträckning ta fram kunskap om vattenföringen i våra vattendrag. Enligt vad revisorerna erfarit är behoven av vattenföringsdata, bl. a. för miljövårdens intressen, inte tillgodosedda med nuvarande stationsnät. De i propositionerna om ny plan- och bygglag (prop. 1985/86:1) samt om lag om hushållning med naturresurser m. m. (prop. 1985/86:3) framlagda förslagen kommer vidare sannolikt att öka efterfrågan på vattenföringsuppgifter som underlag för bl. a. kommunernas översiktsplaner.

Revisorerna anför kritik mot att det inte konkret uttryckts vad som innefattas i SMHI:s myndighetsuppgift "översiktlig rikstäckande och regional vatteninformation, utredningar och undersökningar av riksintresse samt basinformation". Inte heller synes samlat ha bedömts vilken täthetsgrad eller omfattning observationer och mätningar bör ha. Revisorerna anser att de oprecisa riktlinjerna ger dålig ledning för tolkningen av myndighetsuppgiften och också gör det svårt att rätt dimensionera SMHI:s materiella och personella resurser. Särskilt mot bakgrunden av ställda krav på ökad vattenföringsinformation är det enligt revisorernas mening synnerligen angeläget att det klart definieras vilket kunskapsunderlag som SMHI skall tillhandahålla i egenskap av central myndighet för ärenden om Sveriges hydrologi.

Till följd av att anslagna medel till SMHI endast finansierar en opreciserad miniminivå är andra myndigheter ofta hänvisade till uppdragsverksamheten för att få fram vattenföringsuppgifter som de behöver, framhåller revisorerna. Myndigheterna bedömer redan i dag, innan full kostnadstäckning genomförts, SMHI:s avgifter som höga.

Revisorerna påtalar som anmärkningsvärt att frågan om finansieringen av kunskapsunderlag från SMHI inte behandlats i propositionerna om ny plan- och bygglag och om naturresurslag. Det är därför inte löst huruvida uppgiften för SMHI att ta fram underlag för vattenplanering skall anses höra till SMHI:s myndighetsuppgift eller till uppdragsverksamheten. I det förra fallet skall kostnaderna för underlaget finansieras över SMHI:s anslag. I det senare fallet åligger det t. ex. länsstyrelserna, som enligt föreslagen naturresurslag är skyldiga att tillhandahålla planeringsunderlag: att köpa SMHI:s tjänster. Revisorerna anser att när samhället ställer krav på vattendata från SMHI och avnämarna är statliga organ bör tjänsterna självklart ingå i myndighetsuppgiften.

Vid beräkningen av medlen till SMHI:s myndighetsuppgift inom hydrologin är det enligt revisorernas mening av stor vikt att budgetbehandlingen görs samordnat mellan berörda departement. Frågor rörande t. ex. miljövård, hushållning med naturresurser och fysisk planering hör till jordbruks- och

bostadsdepartementens ansvarsområden, medan SMHI lyder under kommunikationsdepartementet.

Revisorerna pekar slutligen på att senare års utbyggnad av nätet av vattenföringsstationer huvudsakligen har finansierats i form av tidigareläggningar av investeringar i sysselsättningsskapande syfte och efter handläggning inom arbetsmarknadsverket. Då granskningen visat att det rör sig om förhållandevis små projekt med liten sysselsättningseffekt är en sådan administrativ hantering enligt revisorerna onödigt omständlig. SMHI föreslås i stället få investeringsmedel i ordinarie budgetbehandling, varvid även bör beaktas behov av driftsmedel till följd av investeringarna.

Utskottet

Utskottet har för sin del inte någon erinran mot de förslag som förts fram av revisorerna. Särskilt vill utskottet — i likhet med revisorerna — betona vikten av att SMHI:s myndighetsuppgift i vad gäller hydrologisk information tydligt bestäms och avgränsas mot uppdragsverksamheten.

Utskottet, som således tillstyrker förslagen, förutsätter att desamma prövas i det fortlöpande budget- och planeringsarbetet i regeringskansliet.

I motion T109 (fp) erinras om att Gävleborgs och Kopparbergs län har drabbats hårt av oförutsedda eller i varje fall otillräckligt förvarnade översvämningar under senare år. Motionären begär därför ett tillkännagivande om prioritet för en utbyggnad av stationsnätet i nämnda län.

Beträffande yrkandet härom vill utskottet hänvisa till att i revisorernas förslag återgetts uttalanden från bl. a. SMHI om att behovet av en utbyggnad av observationsnätet för vattenföringsuppgifter är speciellt markant i Dalarna och Hälsingland. Utskottet förutsätter att den besvärliga situationen med upprepade översvämningar i dessa områden beaktas i den fortlöpande planeringen av resurserna. I sammanhanget vill utskottet vidare erinra om att utredningen om dammsäkerhet m. m. enligt sina direktiv (Dir. 1985:47) har att överväga åtgärder för att minska risken för och effekterna av översvämningar. Under hänvisning till det nu anförda finner utskottet syftet med motionen i princip tillgodosett och densamma därför kunna lämnas utan särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer slutligen

1. beträffande *dimensioneringen av Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts nät av vattenföringsstationer m. m.*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av revisorernas förslag om
a) definition av SMHI:s myndighetsuppgift i fråga om hydrologisk information,
b) samordnad budgetbehandling i vad avser anslag till denna myndighetsuppgift,
c) investeringsmedel m. m. för byggande av nya vattenföringsstationer,

2. beträffande *utbyggda resurser i Gävleborgs och Kopparbergs län* TU 1986/87:8
att riksdagen lämnar motion 1986/87:T109 (fp) utan åtgärd.

Stockholm den 4 december 1986

På trafikutskottets vägnar

Kurt Hugosson

Närvarande: Kurt Hugosson (s), Rolf Clarkson (m), Olle Östrand (s), Per Stenmarck (m), Rune Johansson (s), Hugo Bergdahl (fp), Görel Bohlin (m), Sten-Ove Sundström (s), Agne Hansson (c), Viola Claesson (vpk), Ingrid Andersson (s), Yngve Wernersson (s), Ingrid Hasselström Nyvall (fp), Bo Nilsson (s) och Marianne Jönsson (c).

gotab Stockholm 1986 11920